

ПРАВЕН ПРЕГЛЕД

ЦЕНА 7.00 ЛВ.

01 | 2018

**ПРАВНИТЕ ВЪЗГЛЕДИ
НА ХРИСТО БОТЕВ**

ПЛАМЕН МИТЕВ, МАРИЯ СПАВОВА

ХАРИ ХАРАМБИЕВ

ЙОАННА ШУПЕВА

**ЗАКОНИТЕ НА
АРХИТЕКТИТЕ**

ПАВЕЛ ПОПОВ

ТЕМА НА БРОЯ

**ЧИСТОТАТА НА
ВЪЗДУХА**

**УПРАВЛЕНИЕ НА КАЧЕСТВОТО НА
АТМОСФЕРНИЯ ВЪЗДУХ ПО ВТОРИЧНОТО
ЕВРОПЕЙСКО ПРАВО**

ГЕОРГИ ПЕНЧЕВ

ПРАВЕН ПРЕГЛЕД

Law Review

Списанието е афилирано към Института по правни науки на БАН

R A L I U M

Review of Attorney Legal Issues and Universal Methodology

Концепция:

академично, илюстровано, двуезично месечно правно списание,
финансирано от Фондация „RALIUM“

РЕДКОЛЕГИЯ

Мария Славова
главен редактор

Явор Михайлов
заместник главен редактор

Членове:

Владко Мурдаров

Sam Jacobson

Петър Бучков
отговорен редактор

Саша Попова
редактор

Делян Славов
дизайн

Даниел Симов
фотография

Теофана Гошева-Стойнова
превод

Мариана Христова
превод

Петър Узунов
превод

Роберт Дебс
превод

Консултанти:

Ренета Инджова

Димитър Луджев

Димитър Гочев

Евгения Живкова

Христо Бойчев

Красимир Райдовски

Йоханес Промбергер

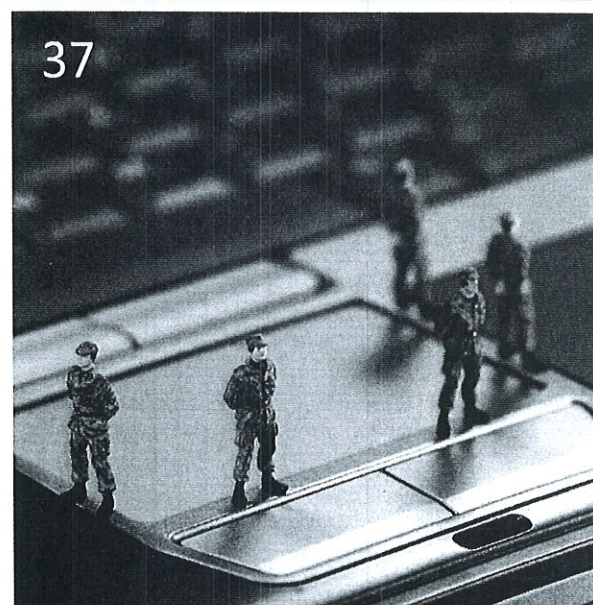
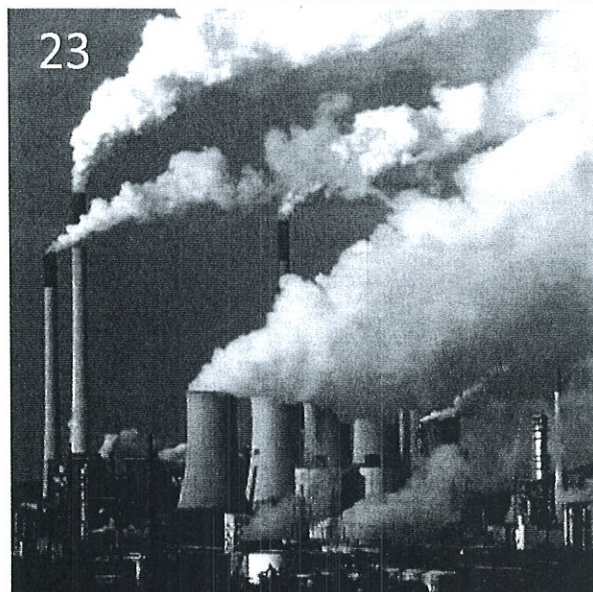
Александър Трифонов



От ляво надясно: Петър Бучков, Мария Славова, Явор Михайлов, Саша Попова



Изискването материалите в списанието да се публикуват на български и на английски език – изцяло или в резюме, е насочено към регистрация по коефициента импакт фактор. Импакт факторът (на англ. impact factor/IF) измерва влиянието, което дадено списание има в своето научно поле, по средния брой цитирания на последно публикуваните в него статии. Ако в две последователни години списанието е публикувало общо S статии, а в следващата година в научната литература са открити V техни цитата, то импакт факторът на списанието за тази година се определя чрез $IF = V/S$. Импакт факторът се изчислява ежегодно за списанията, които се индексират от Института за научна информация.



- 2 Към читателя
- 4 Съдържание
- 6 Авторите в броя

ТЕЗИСИ

- 8 Пламен Митев, Мария Славова
Правните възгледи на Христо Ботев

ТЕОРИЯ

- 22 Георги Пенчев
Управление на качеството на
атмосферния въздух по вторичното
европейско право

- 32 Никола Стоянов
Хибридна война в контекста на
глобалната геополитическа трансформация
Втора част

ПРАКТИКА

- 58 Валентина Бошнякова
Какъв е атмосферният въздух в България?
- 66 Андрей Христов
Четиво за начинаещи адвокати
- 74 Павел Попов
Законите на архитектите
Втора част

ТЕМА НА БРОЯ

- 90 Регина Стоилова
Кой има думата относно мерките
за намаляване на замърсяването на
атмосферния въздух?

- 102 Портрет
Йоанна Шулева
Хари Хараламбиев

КУЛТУРА

- 112 Петър Бучков
Монмартър – в търсене на
Барикадата на мъчениците



- 3 Editorial
4 Contents
7 Authors in the Issue

THESES

- 14 Plamen Mitev, Maria Slavova
Hristo Botev's Legal Views

THEORY

- 27 Georgi Penchev
Management of the Quality of
the Ambient Air According to
Secondary European Law:
Current Problems

- 46 Nikola Stoyanov
The Hybrid War in the Global
Geopolitical Transformation
Part Two

PRACTICE

- 62 Valentina Boshnyakova
What is the Ambient Air in Bulgaria?

- 70 Andrey Hristov
A Beginning Lawyer's Reading

- 82 Pavel Popov
The Laws of the Architects
Part Two

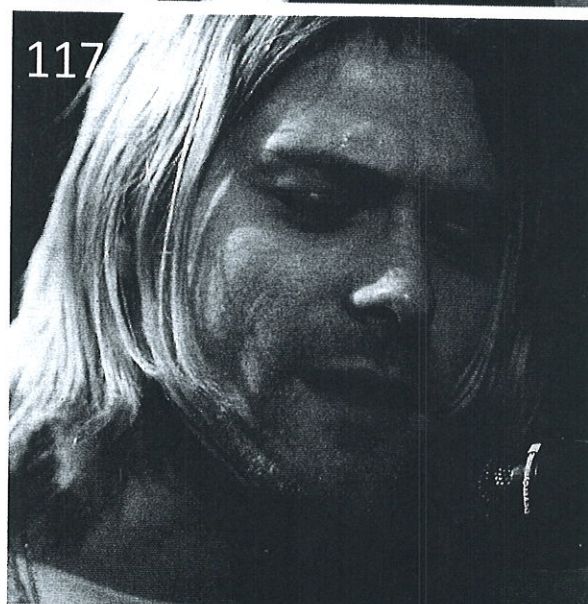
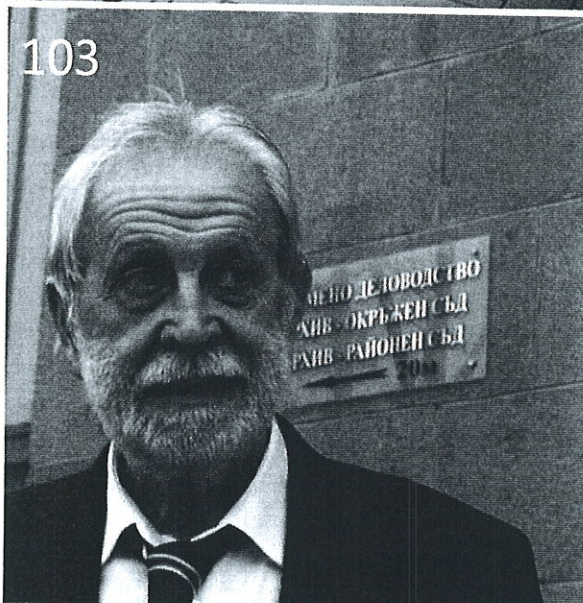
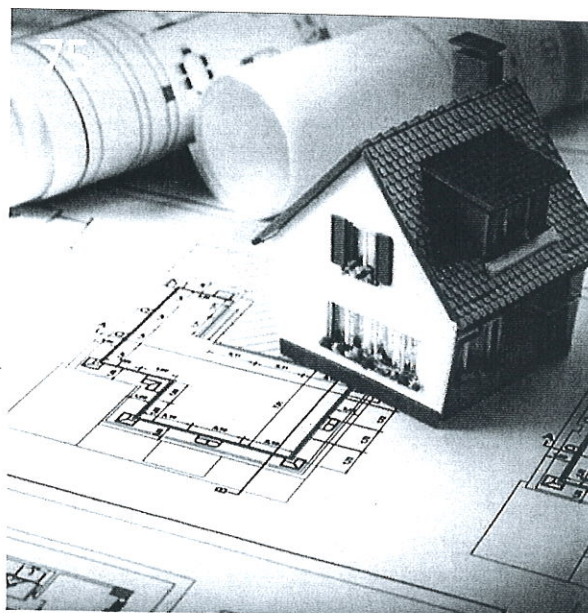
STORY

- 96 Regina Stoilova
Who Has the Say about Measures
for Reduction of Air Pollution?

- 107 **Portrait**
Joanna Shuleva
Harry Haralambiev

CULTURE

- 116 Petar Buchkov
Montmartre – in Search of
The Barricade of Martyrs





Пламен Митев

е завършил история в Софийския университет „Св. Климент Охридски“, професор, доктор по история, декан на Историческия факултет и автор на над осемдесет научни публикации. Научните му интереси са в областта на стопанската и социалната история на Османската империя и Българското възрождение.



Мария Славова

е професор по административно право и административен процес в Юридическия факултет на СУ „Св. Климент Охридски“, доктор по право, адвокат от Софийска адвокатска колегия. Национален координатор за България в програмата „СИГМА“ на ОИСР, Париж, Франция, експерт към Народното събрание, Министерския съвет и Столичния общински съвет.



Георги Пенчев

е магистър по право на Юридическия факултет на Софийския университет „Св. Климент Охридски“, доктор на юридическите науки, професор по екологично право в Юридическия факултет на Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“. Автор е на девет книги и над двеста статии.



Никола Стоянов

е директор на център „Квалификация, дистанционно обучение и компютърни симулации“ във Военната академия „Г. С. Раковски“. Завършил е Висшето училище за артилерия и противовъздушна отбрана „П. Волов“, служил е в Генералния щаб и Съвместното командване на силите. Началник на щаба на 4-ти пехотен батальон в Ирак и командир на 14-ти български контингент в Афганистан.



Валентина Бошнякова

е съдия в Окръжния съд на Смолян и национално лице за контакт на Европейската съдебна мрежа по граждански и търговски дела. Преподава в Националния институт по правосъдие. Специализирала е в Академията по европейско право в Трир, Германия, в Хага, Маастрихт, Словения, Португалия, Чехия и Унгария. Съавтор е на Наръчника за международно съдебно сътрудничество.



Андрей Христов

е роден във Варна. Завършил е Юридическия факултет на ВСУ „Черноризец Храбър“. Открива собствена адвокатска кантора през 2014 г. Поема дела в сферата на гражданското и административното право. Интерес за него представлява работата по облигационни и търговски спорове, семейни казуси, както и делата в помощ на самотни родители и лица в особено положение.



Павел Попов

е завършил архитектура в Хавана, Куба, и във ВИАС, София. Специализира енергийна ефективност и нова сакрална архитектура в Гърция, Украйна, Русия и Куба. Преподавател в УАСГ, проектант на свободна практика и супервайзер в Багдад, Ирак. Изобретател на носеща конструкция на високи и зални сгради, общински съветник в СОС и председател на Комисията по професионална етика на КАБ. Член-учредител на архитектурни фондации и на Гражданско общество срещу корупцията. Архитектурен критик и журналист.



Регина Стоилова

е докторант по административно право и процес в Юридическия факултет на Софийския университет „Св. Климент Охридски“ с тема на научната дисертация „Правен режим на атмосферния въздух в България“. Магистър по право на Софийския университет „Св. Климент Охридски“ (2009) и магистър по право на околната среда от University College London, Обединеното кралство (2013). В момента работи в областта на правната защита на околната среда.



Йоанна Шулева

е завършила Американския колеж в София, а през 2018 г. - с отличие специалността право в Софийския университет „Св. Климент Охридски“. От 2016 г. насам работи като правен сътрудник в областта на гражданския процес, заповедното и изпълнителното производство и производството по несъстоятелност. Специалните ѝ интереси са в областта на административното право, административния процес и защитата на правата на човека.



Петър Бучков

е съдебен репортер, член на СБЖ, носител на Голямата награда на списание „Общество и право“ за 1990 г. Съавтор на „Корупционната България“, том I (2016), по проекта „Корупцията на прехода“. Главен редактор на сайта „Новата реалност“ и кореспондент на Съда на Европейския съюз в Люксембург.



Plamen Mitev
has graduated in history from Sofia University "St. Kliment Ohridski", professor, PhD, dean of the History Faculty and author of more than eighty scientific publications. His research interests are in the field of the economic and social history of the Ottoman Empire and Bulgarian Renaissance.



Maria Slavova
is a Professor of Administrative Law and Administrative Process at the Law Faculty of Sofia University, Ph.D, member of Sofia Bar. National Coordinator for Bulgaria at SIGMA Programme, OECD, Paris, France, legal counselor to the National Assembly, Council of Ministers and Sofia Municipality Council.



Georgi Penchev
is a Master of Law from the Faculty of Law of Sofia University "St. Kliment Ohridski", Doctor of Legal Sciences, Professor of Environmental Law at the Law Faculty of the Plovdiv University "Paisiy Hilendarski". He is the author of nine books and over two hundred articles.



Nikola Stoyanov
is a director of the Qualification, Distance Learning and Computer Simulation Centre to the Military Academy "G. S. Rakovsky". He has graduated from the Higher School for Artillery and Anti-aircraft Defence "P. Volov" and has served at the Chief Headquarter and the Joint Command of the Forces. Chief of Staff of the Fourth Infantry Battalion in Iraq and Commander of the Fourteen Bulgarian Contingent in Afghanistan.



Valentina Boshnyakova
is a judge at the Smolyan District Regional Court and a national contact person for Bulgaria at the European Judicial Network for Civil and Commercial Cases. She is a lecturer at the National Justice Institute and has specialised at the Academy of European Law in Trier, Germany, The Hague, Maastricht, Slovenia, Portugal, The Czech Republic and Hungary. Co-author in the Handbook on International Judicial Cooperation.



Andrey Hristov
a lawyer, was born in Varna. He graduated from the Faculty of Law at Varna Free University "Chernorizets Hrabar". He started a law office of his own in 2014. He takes cases in civil and administrative law. He takes a special interest in working on contractual and commercial disputes, family cases, as well as cases aiming to aid single parents and persons in specific situation.



Pavel Popov
has graduated architecture in Havana, Cuba, and in VIAS, Sofia. He specializes in energy efficiency and new sacral architecture in Greece, Ukraine, Russia and Cuba. Lecturer at UACEG, freelance designer and supervisor in Baghdad, Iraq. Inventor of a load-bearing structure of high and low-rise buildings, a councilor at the SMC and chairman of the Professional Ethics Committee of the CAB. Founder of architectural foundations and the Civil Society Against Corruption. Architectural critic and journalist.



Regina Stoilova
is a PhD candidate in administrative law and process at the Law Faculty of Sofia University "St. Kliment Ohridski". She has graduated in Law from the Faculty of Law of Sofia University "St. Kliment Ohridski" and holds a completed Master's degree in Environmental Law and Policy degree of the University College London. Her present occupation is in the legal protection of the environment.



Joanna Shuleva
has graduated from the American College of Sofia and in 2018 – receives a Master's degree in Law with merits from the Law Faculty of Sofia University "St. Kliment Ohridski". Since 2016 she has been working as a legal assistant in civil procedure, execution and insolvency proceedings. Spheres of special interest are administrative law, administrative process and the protection of human rights.



Petar Buchkov
is a court reporter, member of the Union of Bulgarian Journalists, holder of Society and Law Journal "Grand Prize" for 1990. Co-author of "Corruptionist Bulgaria", Volume I, "The Corruption of the Transition". Editor in Chief of Novatarealnost.bg, correspondent at European Court of Justice, Luxembourg



УПРАВЛЕНИЕ НА КАЧЕСТВОТО НА АТМОСФЕРНИЯ ВЪЗДУХ ПО ВТОРИЧНОТО ЕВРОПЕЙСКО ПРАВО – АКТУАЛНИ ПРОБЛЕМИ¹

АВТОР: ГЕОРГИ ПЕНЧЕВ

Увод

Опазването на атмосферния въздух от замърсяване е един от най-актуалните екологични проблеми на национално, европейско и глобално равнище. Причините за това се дължат, от една страна, на спецификата му като природен ресурс и съответно като обект на правна защита, а, от друга страна, на разнообразните фактори (естествени и антропогенни), влияещи върху неговото качество.² Трябва да се отбележи и обстоятелството, че актуалността на този проблем ще нараства поради неблагоприятната тенденция към влошаване на неговото качество. Така например в Програмата на ООН по околната среда е констатирано, че само за периода 1972–1992 г. замърсяването на атмосферния въздух със серни и азотни оксиди се е увеличило в световен мащаб³, включително с т.нар. парникови газове, водещи до изменение на климата.⁴ Ето защо решаването на проблема с качеството на този природен ресурс изисква ефективното прилагане както на националното екологично законодателство, така и на правните актове на Европейския съюз (ЕС), и на международните

договори в тази сфера.

Опазването на атмосферния въздух от замърсяване е един от значимите проблеми както на екологичната политика на ЕС, така и на екологичното му законодателство. Неслучайно в чл. 191, § 1 от Договора за функционирането на ЕС (ДФЕС – ОВ С 83, 30.03.2010 г.) изрично е посочена „борбата с изменението на климата“ като една от целите на политиката на ЕС в областта на околната среда.⁵ Същевременно в чл. 191, § 2, изр. 2 ДФЕС са изброени лимитативно принципите на екологичната политика на ЕС, които същевременно са и принципи на екологичното му законодателство, приложими съответно и към опазването на качеството на атмосферния въздух, а именно: предпазване, превенция, приоритетно отстраняване на замърсяването на околната среда при източника и „замърсителят плаща“⁶. Според Стефка Наумова политиката по опазване на чистотата на атмосферния въздух има две основни цели: а) защита на здравето на населението, на растителния и на животинския свят, и б) „запазване“ на качеството му там, където то не е нарушено, и подобряването му в останалите райони.⁷

На равнище вторично европейско екологично право са

1 Статията е свързана с реализацията на проект „Environmental Protection of Areas Surrounding Ports Using Innovative Learning Tools for Legislation-ECOPORTIL“ по Оперативна програма за транснационално сътрудничество „Балкани – Средиземноморие“ с код ВМР1/2.3/2622/2017.

2 В тази насока, Стайнов, П. Защита на природата (правни изследвания). С.: БАН, 1970, с. 193–201; Дерменджиев, И. Общество и околна среда. С.: ОФ, 1982, с. 74; Пенчев, Г. Сближаване на законодателството на Република България с правото на Европейския съюз в областта на опазването на въздуха от замърсяване. С.: ЕТ „Борис Хранов“, 1998, с. 3–5; Пенчев, Г. Правна защита на въздуха от замърсяване в Република България – актуални проблеми. – Право, политика, администрация [онлайн]. Благоевград, 2015, Т. 2, № 1, с. 2–6. [Прегледан 11 май 2016.]. Достъпно от: http://www.lpajournal.com/wp-content/uploads/2015/02/G.Penchev-full-text.bg_.pdf и цитираната там литература; Наумова, С. Основни въпроси на екологичното право. Второ прераб. и доп. изд. С.: БАН-ИДП, 2012, с. 189–191; Божанов, С. Законодателна уредба в областта на околната среда. С.: Арго Пъблишинг, 2006, с. 167–169.

3 Saving Our Planet: Challenges and Hopes. Nairobi: UNEP, 1992, p. 2

4 Ibid., pp. 17–19.

5 Относно политиката на ЕС по опазване на околната среда, вж. Пенчев, Г. Сближаване на българското с европейското право по опазване на околната среда в нейната цялост. С.: ИК „НИКЕ-НТ-89“, 2006, с. 17–32 и цитираната там литература; Наумова, С. Цит. съч., с. 23–30; Божанов, С. Цит. съч., с. 314–317.

6 Относно принципите на първичното екологично право на ЕС по чл. 191, § 2, изр. 2 ДФЕС, вж. Пенчев, Г. Принципи на българското екологично право. С.: Фондация „Граждани на Новата епоха“, 2017, с. 170–184 и цитираната там литература.

7 Наумова, С. Цит. съч., с. 189–190.



„Най-страшната истина, пред която трябва да се изправим, е, че на хората им е все едно дали планетата ще съществува и занапред. Имам чувството, че всички живеят, все едно са в „Анонимни алкохолици“ – ден за ден. Още няколко дни ще бъдат достатъчни. Познавам твърде малко хора, които мечтаят да има свят и за внуците им.“

Кърт Вонегът

приети сравнително голям брой правни актове на ЕС по опазване на атмосферния въздух от замърсяване, които могат да бъдат обособени в следните групи: а) правни актове с по-общо значение за управлението на качеството на атмосферния въздух; б) правни актове по опазване на атмосферния въздух от замърсяване, причинено от отделни източници; в) правни актове по опазване на атмосферния въздух от замърсяване с отделни видове вредни вещества и съединения. В настоящата статия вниманието ще бъде насочено само към някои от правните актове, спадащи към първата от тези три групи, главно с оглед на обемни ограничения. Разглеждането им обаче е продиктувано и от факта, че първото осъдително решение срещу Република България от Съда на ЕС в областта на опазването на околната среда, произнесено в 2017 г., беше свързано с качеството на атмосферния въздух по отношение на равнището на фини прахови частици.⁸

Правни актове на вторичното право на ЕС с по-общо значение за управлението на качеството на атмосферния въздух

В тази област могат да бъдат отбелязани две директиви и четири решения, както и една резолюция, която няма обвързваща юридическа сила за страните, членки на ЕС. Решенията имат организационно-технически характер, поради което няма да бъдат разглеждани, а само споменати. Те са: Решение 2002/159/ЕО на Комисията на ЕС (наричана по-долу за краткост „Комисията“) от 18 февруари 2002 г. относно общия образец за изготвяне на резюмета от данните за качеството на националните

горива (ОВ L 53, 23.02.2002 г.), Решение 2004/224/ЕО на Комисията от 20 февруари 2004 г. относно установяването на изискванията за предоставяне на информация за планове и програми съгласно Директива 96/62/ЕО на Съвета на ЕС (наричан по-долу за краткост „Съветът“) по отношение на граничните стойности за някои замърсители в атмосферния въздух (ОВ L 68, 6.03.2004 г.)⁹, Решение 2004/461/ЕО на Комисията от 29 април 2004 г. за утвърждаване на въпросника за използване в годишното докладване относно оценката на качеството на атмосферния въздух съгласно Директиви 96/62/ЕО и 1999/30/ЕО на Съвета и съгласно Директиви 2000/69/ЕО и 2002/3/ЕО на Европейския парламент и на Съвета (ОВ L 156, 30.04.2004 г., попр.) и Решение за изпълнение 2011/850/ЕС на Комисията от 12 декември 2011 г. относно определянето на правила за прилагане на директиви 2004/107/ЕО и 2008/50/ЕО на Европейския парламент и на Съвета по отношение на взаимния обмен на информация и докладването за качеството на атмосферния въздух (ОВ L 335, 17.12.2011 г.). Няма да бъде разглеждана и Резолюция на Съвета от 18 декември 1997 г. относно Стратегия на Общността за поощряване на съвместното изгаряне и мощност (ОВ С 4, 8.01.1998 г.), която съдържа препоръки към държавите, членки на ЕС, в тази насока.

⁸ Дело № C-488/15 Комисията на Европейския съюз vs Република България [Решение на Съда от 5 април 2017 г., свързано с Директива 2008/50/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 21 май 2008 г. относно качеството на атмосферния въздух и за по-чист въздух за Европа (ОВ L 152, 11.06.2008 г. – в сила от 11 юни 2008 г.)] – EUR-Lex. Достъп до правото на Европейския съюз [онлайн]. [Прегледан 7 април 2017]. Достъпно от: http://eur-lex.europa.eu/legal-content/BG/TXT/HTML/?uri=ECLI:EU:C:2017:267_1&rid=42. Същото със съкращения – В: Общество и право, С., 2017, № 5, с. 82–110.

⁹ Въпреки че това решение е свързано с отменената Директива 96/62/ЕО, то все още е в сила на основание чл. 31 от действащата понастоящем Директива 2008/50/ЕО, която ще бъде разглеждана по-долу.

По-долу вниманието ще бъде насочено към две директиви, които имат по-комплексно значение за управлението на качеството на атмосферния въздух.

Първата от тях е **Директива 2001/81/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 23 октомври 2001 г. относно границите на националната емисия на някои замърсители на атмосферата** (ОВ L 309, 27.11.2001 г.). Основната ѝ цел е ограничаване на емисиите на някои замърсители в атмосферния въздух, които водят до вкисляване или еутрофикация, както и на прекурсорите на озона, за да се подобри защитата на здравето на хората и околната среда срещу рисковете, свързани с вкисляването, еутрофикацията на почвата и количеството на озона в ниските слоеве на атмосферата (чл. 1). Тя се отнася до всички източници на замърсяване на въздуха в резултат на човешка дейност на територията на страните членки и в изключителната им икономическа зона, с изключение на емисиите на замърсители, причинени: а) от вътрешния морски трафик; б) от самолети, извън тези при кацането или излитането им; в) на територията на Канарските острови в Испания; г) на територията на задморските департаменти на Франция; д) на територията на Мадейра и Азорските острови в Португалия (чл. 2). Могат да бъдат изтъкнати следните правни мерки за опазване на въздуха от замърсяване по тази директива:

- установяване на задължение за страните членки да спазват „границите“ на националните си емисии [в смисъл на пределно допустими норми на национално равнище] до 2010 г. по отношение на серен диоксид, азотни оксиди, летливи органични съединения и амоняк (NH₃), съгласно приложение I към директивата (чл. 4);
- определяне на основните показатели, свързани със състоянието на околната среда в рамките на ЕС, и по-специално вкисляване, здравна експозиция спрямо озона в ниските слоеве на атмосферата и развитие на растителността при експозиция спрямо озона в ниските слоеве на атмосферата (чл. 5);
- установяване на задължение за държавите членки да уредят в законодателството си приемането на национални програми за постепенно ограничаване на емисиите на замърсители в атмосферния въздух, посочени в чл. 4, и да осигурят достъпа до информация за тях от страна на обществеността, включително неправителствените екологични организации (чл. 6);
- установяване на задължение за тези държави да регламентират в законодателството си създаване и поддържане на регистри на емисиите на замърсителите по чл. 4 и извършването на преценки на бъдещите възможности в тази насока съгласно методиката по приложение III към директивата (чл. 7);
- установяване на задължение за тези държави

да изпращат ежегодни доклади до Комисията относно националните си регистри и преценки на бъдещите възможности спрямо емисиите на замърсителите по чл. 4 и относно националните си програми по чл. 6, както и задължение за Комисията да изпраща съответните национални програми на другите страни членки (чл. 8);

- установяване на задължение за Комисията да информира Европейския парламент и Съвета относно прогреса в постигането на границите на националните емисии на замърсители по тази директива (чл. 9);
- установяване на задължение за Комисията да извършва оценка на прилагането на разглежданата директива при изготвянето на докладите си по чл. 9 (чл. 10);
- установяване на правна възможност за Комисията и за страните членки да си сътрудничат с трети държави и международни организации чрез обмен на информация и извършване на научно-технически изследвания с цел ограничаване на емисиите на замърсители – обект на директивата (чл. 11);
- установяване на задължение за Комисията до края на 2002 г. да докладва на Европейския парламент и на Съвета относно възможностите за разширяване на обхвата на директивата спрямо вътрешния морски трафик и самолетите (чл. 12);
- установяване на правна възможност за Комисията да бъде подпомагана в дейността си по прилагане на тази директива от комитета, учреден с чл. 12 от Директива 96/62/ЕО¹⁰ (чл. 13);
- установяване на задължение за страните членки да уредят в законодателството си санкции за нарушаване на изискванията на директивата, които да бъдат ефективни, пропорционални и възпиращи (чл. 14);
- установяване на задължение за тези държави да информират Комисията относно текста на „основните разпоредби“ на националното си законодателство, свързани с предмета на директивата (чл. 15, ал. 2).

Към разглежданата директива фигурират три приложения с организационно-технически характер.¹¹ Тя е въведена в българското законодателство със следните нормативни актове: Наредба № 7 от 21 октомври 2003 г. за норми за допустими емисии на летливи органични съединения, изпускани в околната среда, главно в атмосферния въздух, в резултат на употребата на разтворители в определени инсталации, издадена от министъра на околната среда и водите (МОСВ), министъра на икономиката (МИ), министъра на регионалното развитие и благоустройството (МРРБ) и министъра на здравеопазването (МЗ) (ДВ, бр. 96 от 2003 г., изм. и доп.); Наредба № 10 от 6 октомври 2003 г. за норми за допустими емисии (концентрации в отпадъчни газове) на серен диоксид, азотни оксиди и общ прах, изпускани в атмосферния въздух от големи горивни инсталации, издадена от

10 Става дума за Директива 96/62/ЕО на Съвета от 27 септември 1996 г. за оценка и управление на качеството на атмосферния въздух (ОВ L 296, 21.11.1996 г., изм. и доп.), която е отменена, считано от 11 юни 2010 г., с чл. 31, ал. 1 от Директива 2008/50/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 21 май 2008 г. относно качеството на атмосферния въздух и за по-чист въздух за Европа, като директивата от 2008 г. ще бъде разглеждана по-долу. За повече подробности относно Директива 96/62/ЕО, Пенчев, Г. Сближаване на законодателството на Република България с правото на Европейския съюз в областта на опазване на въздуха от замърсяване, с. 97–100.

11 Те са: Приложение I. Граници на националните емисии на SO₂, NO_x, летливи органични съединения и NH₃, които трябва да бъдат постиг-

МОСВ, МИ, министъра на енергетиката и енергийните ресурси, МРРБ и МЗ (ДВ, бр. 93 от 2003 г., изм. и доп.); Наредба № 1 от 27 юни 2005 г. за норми за допустими емисии на вредни вещества (замърсители), изпускани в атмосферата от обекти и дейности с неподвижни източници на емисии, издадена от МОСВ, МИ, МЗ и МРРБ (ДВ, бр. 64 от 2005 г. – в сила от 6 август 2005 г.); Наредба за ограничаване емисиите на летливи органични съединения при употребата на органични разтворители в определени бои, лакове и авторепаратурни продукти, приета с Постановление № 40 на Министерския съвет (ПМС) от 23 февруари 2007 г. (ДВ, бр. 20 от 2007 г. – в сила от 6 март 2007 г., изм. и доп.) и Наредба за норми за допустими емисии на серен диоксид, азотни оксиди и прах, изпускани в атмосферата от големи горивни инсталации, приета с ПМС № 354 от 28 декември 2012 г. (ДВ, бр. 2 от 2013 г. – в сила от 8 януари 2013 г., изм. и доп.).

Втората от тях е **Директива 2008/50/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 21 май 2008 г. относно качеството на атмосферния въздух и за по-чист въздух за Европа** (ОВ L 152, 11.06.2008 г.).¹² Основната ѝ цел е да уреди определянето на общи методи за оценка, получаването на информация за запазването и опазването на качеството на атмосферния въздух (по арг. от чл. 1). В чл. 2 от нея фигурират дефиниции на редица правни понятия, сред които могат да бъдат отбелязани: „атмосферен въздух“ означава въз-

духът на открито в тропосферата, с изключение на този на работните места, определени в Директива 89/654/ЕИО¹³, за които се прилагат разпоредбите относно здравето и безопасността на работното място и до които членовете на обществеността нямат редовен достъп“ (т. 1); „замърсител“ означава всяко вещество, намиращо се в атмосферния въздух, което е в състояние да окаже вредно въздействие върху човешкото здраве и/или околната среда като цяло“ (т. 2); „гранична стойност“ е равнище, определено въз основа на научни познания, с цел да се избегне, предотврати или намали вредното въздействие върху човешкото здраве и/или околната среда в нейната цялост, което трябва да се постигне в рамките на определен период и след което не трябва да бъде превишавано“ (т. 5). Могат да бъдат посочени следните правни мерки за опазване на атмосферния въздух от замърсяване по тази директива:

- установяване на задължение за страните членки да определят компетентните си национални органи, отговарящи за прилагането на директивата (чл. 3);
- установяване на специални правила, свързани с оценката на качеството на атмосферния въздух (чл. 5–11)¹⁴;
- установяване на специални правила относно управлението на качеството на атмосферния въздух (чл. 12–22)¹⁵;
- установяване на специални правила, свързани

нати до 2010 г.; Приложение II. Емисионни граници за SO₂, NO_x и летливи органични съединения (в хил. т.); Приложение III. Методика за емисионните регистри и предвиждания за емисиите.

12 С чл. 31, ал. 1 от тази директива са отменени, считано от 11 юни 2010 г., следните правни актове на ЕС: Директива 96/62/ЕО на Съвета от 27 септември 1996 г. за оценка и управление на качеството на атмосферния въздух (ОВ L 296, 21.11.1996 г., изм. и доп.); Директива 1999/30/ЕО на Съвета от 22 април 1999 г. относно граничните стойности за серен диоксид, азотен диоксид и азотни оксиди, фини прахови частици и олово в атмосферния въздух (ОВ L 163, 29.06.1999 г.); Директива 2000/69/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 16 ноември 2000 г. относно граничните стойности за бензен и въглероден оксид в атмосферния въздух (ОВ L 313, 13.12.2000 г.) и Директива 2002/3/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 12.02.2002 г. относно озона в атмосферния въздух (ОВ L 67, 9.03.2002 г.). Освен това с чл. 31, ал. 3 от директивата е отменено, считано от края на втората календарна година след влизането в сила на мерките за изпълнение по чл. 28, ал. 2 от нея, Решение 97/101/ЕО на Съвета от 27 януари 1997 г. относно установяването на взаимен обмен на информация и данни от мрежи и от отделни станции, измерващи замърсяването на атмосферния въздух в страните членки (ОВ L 35, 5.02.1997 г., изм. и доп.).

13 Става дума за Директива 89/654/ЕИО на Съвета от 30 ноември 1989 г. относно минималните изисквания за безопасност и здраве на работното място (ОВ L 393, 30.12.1989 г., изм. и доп.).

14 Те се подразделят на две основни групи, а именно: а) специални правила, отнасящи се до оценката на качеството на атмосферния въздух по отношение на серен диоксид, азотен диоксид и азотни оксиди, прахови частици, олово, бензен и въглероден оксид (чл. 5–8), сред които: аа) посочване на режима на извършване на тази оценка, който на практика е свързан с пределно допустимите норми за качество на атмосферния въздух спрямо серен диоксид, азотен диоксид и азотни оксиди, прахови частици (ПЧ10 и ПЧ2,5), олово, бензен и въглероден оксид съгласно приложение II към директивата (чл. 5); бб) определяне на критериите за тази оценка съгласно приложения III и IV към същата директива (чл. 6); вв) определяне на местоположението на пунктовете за вземане на проби съгласно приложения III и V към директивата (чл. 7); г) определяне на представителните (референтните) методи за измерване съгласно приложение VI към разглежданата директива (чл. 8); б) специални правила, отнасящи се до оценката на качеството на атмосферния въздух по отношение на озона (чл. 9–11), сред които: аа) определяне на критериите за тази оценка съгласно приложение VII към тази директива (чл. 9); бб) определяне на местоположението на пунктовете за вземане на проби съгласно приложения VIII–X към същата директива (чл. 10); вв) определяне на представителните (референтните) методи за измерване съгласно приложения VI и X към директивата (чл. 11).

15 Те се отнасят до: а) специфичните изисквания в случаите, когато равнището на замърсяване на атмосферния въздух със замърсителите – обект на директивата, е по-ниско от установените пределно допустими норми за тях (чл. 12); б) пределно допустимите норми и алармените прагове за опазване на човешкото здраве, свързани със тези замърсители (чл. 13); в) критичните равнища съгласно приложение XIII към разглежданата директива (чл. 14); г) националната цел за намаляване на експозицията спрямо ПЧ2,5 за опазване на човешкото здраве съгласно приложение XIV към тази директива (чл. 15); д) целевата стойност и граничната стойност на ПЧ2,5 за опазване на човешкото здраве съгласно приложение XIV към същата директива (чл. 16); е) изискванията спрямо зоните и агломерациите, където концентрациите на озон превишават целевите стойности и дългосрочните цели съгласно приложение VII към директивата (чл. 17); ж) изискванията спрямо зоните и агломерациите, където концентрациите на озон отговарят на дългосрочните цели (чл. 18); з) мерките, които трябва да се предприемат в случай на превишаване на информационните или алармените прагове съгласно приложение XII към разглежданата директива (чл. 19); и) емисиите от природни из-

с плановите за [опазване на] качеството на атмосферния въздух (чл. 23–25)¹⁶;

- установяване на специални правила относно информирането и докладването (чл. 26–28)¹⁷;

- създаване на „Комитет по качеството на атмосферния въздух“ с консултативни функции спрямо Комисията (чл. 29);

- установяване на задължение за страните членки да уредят в законодателството си санкции за нарушаване на изискванията на директивата, които трябва да бъдат „ефективни, съразмерни и възпиращи“ (чл. 30);

- установяване на задължение за Комисията до 2013 г. да преразгледа разпоредбите на тази директива, отнасящи се до ПЧ_{2,5} и „по целесъобразност“ до други замърсители – обект на същата директива, както и да изготви доклад [до Европейския парламент и до Съвета] относно натрупания опит по нейното прилагане (чл. 32);

- установяване на задължение за държавите членки да уведомят Комисията за приетите „основни“ разпоредби от националното си законодателство, свързани с предмета на директивата (чл. 33, ал. 3).

Към разглежданата директива фигурират 17 приложения с организационно-технически характер.¹⁸ Тя е въведена в българското законодателство със следните нормативни актове: Наредба № 7 от 3 май 1999 г. за оценка и управление на качеството на атмосферния въздух, издадена от МОСВ и МЗ (ДВ, бр. 45 от 1999 г. – в сила от 1 януари 2000 г.) и Наредба № 12 от 15 юли 2010 г. за норми за серен диоксид, азотен диоксид, фини прахови частици, олово, бензен, въглероден оксид и озон в атмосферния въздух, издадена от МОСВ и МЗ.¹⁹

Заклучение

Накрая, в резултат на разгледаната правна уредба могат да бъдат направени някои по-общи изводи.

Първо, директиви 2001/81/ЕО и 2008/50/ЕО са въведени сравнително сполучливо в българското законодателство, но прилагането им изисква ефективно сътрудничество между учени и практикуващи специалисти от различни области на науката и социалната практика.

Второ, фактът, че първото осъдително решение на Съда на ЕС срещу нашата страна в областта на опазването на околната среда е свързано именно с влошаването на качеството на атмосферния въздух, трябва да бъде повод не само за предприемане на допълнителни мерки от страна на компетентната администрация у нас за подобряване на неговото качество, но и за размисъл относно значимостта на пределно допустимите норми за състоянието на атмосферния въздух като компонент на околната среда, които по своята правна същност са особен вид правни норми с организационно-техническо съдържание [в случая – от вида на императивните, задължаващите и абсолютно определениите]. Тези норми са важен показател за благоприятното състояние на околната среда²⁰, и съответно – гаранция за реализация на основното право на българските граждани на здравословна и благоприятна околна среда по чл. 55 от Конституцията на Република България.²¹



THE SAME MATERIAL IN ENGLISH P. 27

точници (чл. 20); й) превишаването на пределно допустимите норми спрямо замърсителите – обект на директивата, което е причинено от зимното опесчаване или осояване на пътищата (чл. 21); к) удължаването на крайните срокове за постигане и освобождаване от задължението да се прилагат някои гранични стойности (чл. 22).

16 Те се отнасят до: а) задължението за одобряване на такива планове от компетентните органи на държавите членки (чл. 23); б) краткосрочните планове за действие (чл. 24); в) трансграничното замърсяване на въздуха (чл. 25).

17 Те се отнасят до: а) информирането на обществеността (чл. 26); б) предаването на информация и доклади на Комисията (чл. 27); в) мерките за изпълнение в случай на изменения и допълнения на приложенията към тази директива (чл. 28)

18 Те са: Приложение I. Цели за качество на данните; Приложение II. Определяне на изисквания за оценка на концентрациите на серен диоксид, азотен диоксид и азотни оксиди, прахови частици (ПЧ₁₀ и ПЧ_{2,5}), олово, бензен и въглероден оксид в атмосферния въздух, в рамките на определена зона или агломерация; Приложение III. Оценка на качеството на атмосферния въздух и разположение на пунктовете за вземане на проби за измерване на равнищата на серен диоксид, азотен диоксид и азотни оксиди, прахови частици (ПЧ₁₀ и ПЧ_{2,5}), олово, бензен и въглероден оксид в атмосферния въздух; Приложение IV. Измервания в извънградски фонові пунктове за мониторинг, независимо от концентрацията; Приложение V. Критерии за определяне на минималния брой пунктове за вземане на проби за постоянно измерване на концентрациите на серен диоксид, азотен диоксид и азотни оксиди, прахови частици (ПЧ₁₀ и ПЧ_{2,5}), олово, бензен и въглероден оксид в атмосферния въздух; Приложение VI. Референтни методи за оценка на концентрациите на серен диоксид, азотен диоксид и азотни оксиди, прахови частици (ПЧ₁₀ и ПЧ_{2,5}), олово, бензен, въглероден оксид и озон; Приложение VII. Целеви стойности и дългосрочни цели за озона; Приложение VIII. Критерии за класифициране и условия за разполагане на пунктовете за вземане на проби за оценка на концентрациите на озон; Приложение IX. Критерии за определяне на минималния брой пунктове за вземане на проби за постоянно измерване на концентрациите на озон; Приложение X. Измервания на прекурсорите на озона; Приложение XI. Гранични стойности за опазване на здравето; Приложение XII. Информационни и алармени прагове; Приложение XIII. Критични равнища за опазване на растителността; Приложение XIV. Национална цел за ограничаване на експозицията, целева стойност и гранична стойност за ПЧ_{2,5}; Приложение XV. Информация, която се включва в местните, регионалните или националните планове за качество на въздуха за подобряване на качеството на атмосферния въздух; Приложение XVI. Информирание на обществеността; Приложение XVII. Таблица на съотношението.

19 ДВ, бр. 58 от 2010 г. – в сила от 30 юли 2010 г., изм. и доп.

20 Според руския учен, юрист еколог Михаил Бринчук, благоприятната околна среда е „най-важната категория на правото“, като се има предвид най-важната категория на екологичното право. Бринчук, М. Благоприятная окружающая среда – важнейшая категория права. – В: Журнал российского права, Москва, 2008, № 9, с. 37–52.

21 ДВ, бр. 56 от 1991 г., изм. и доп.

ПРАВЕН ПРЕГЛЕД

ЦЕНА 7.00 ЛВ.

01 | 2018

**ПРАВНИТЕ ВЪЗГЛЕДИ
НА ХРИСТО БОТЕВ**

ПЛАМЕН МИТЕВ, МАРИЯ СПАВОВА

ХАРИ ХАРАМБИЕВ

ИОАННА ШУПЕВА

**ЗАКОНИТЕ НА
АРХИТЕКТИТЕ**

ПАВЕЛ ПОПОВ

ТЕМА НА БРОЯ

**ЧИСТОТАТА НА
ВЪЗДУХА**

**УПРАВЛЕНИЕ НА КАЧЕСТВОТО НА
АТМОСФЕРНИЯ ВЪЗДУХ ПО ВТОРИЧНОТО
ЕВРОПЕЙСКО ПРАВО**

ГЕОРГИ ПЕНЧЕВ

MANAGEMENT OF THE QUALITY OF THE ATMOSPHERIC AIR ACCORDING TO THE SECONDARY EUROPEAN LAW: CURRENT PROBLEMS¹

AUTHOR: GEORGI PENCHEV

Introduction

The protection of the ambient air from pollution is one of the most actual ecological problems according to the national, European and global level. The reasons for this fact are, on the one hand, its specificity as natural resource and respectively as an object of legal protection, and on the other hand, of the various factors (natural and anthropogenic) influencing the air quality². The fact that this problem will become more and more actual should be pointed out due to the unfavourable tendency towards deteriorating of the quality. For example, the Program of the

UN on the environment indicates that only for the period 1972-1992 the pollution of the ambient air with sulphur and nitrogen oxides has increased on a worldwide scale³, including with the so called “greenhouse gases”, leading to changes in the climate⁴. Therefore the solving of the problem of the quality of this natural resource needs effective enforcement of the national ecological legislation, as well as of the legal acts of the European Union (EU) and the international contracts in this area.

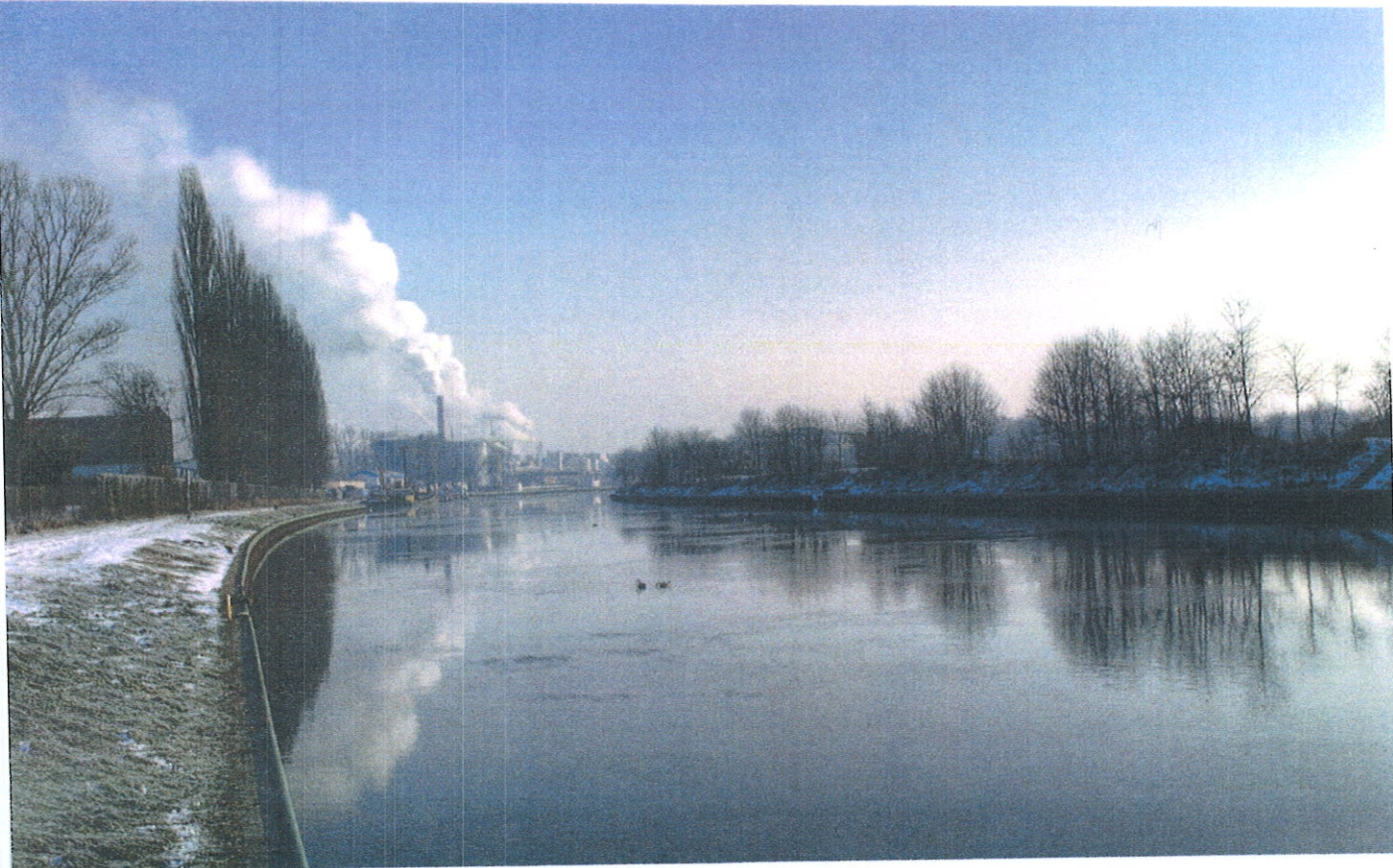
The protection of the environment is one of the significant problems of the ecological policy of the EU, as well

1 The article is connected with the realization of the project “Environmental Protection of Areas Surrounding Ports, using Innovative Learning Tools for Legislation-ECOPORTIL” according to the Operative program for national cooperation “the Balkans-the Mediterranean”, code BMP1/2.3/2622/2017.

2 Staynov, P. Protection of nature (legal research). Sofia: BAS, 1970, pp. 193-201 (in Bulg.); Dermendzhiev, I. Society and environment. Sofia: Fatherland Front, 1982, p. 74 (in Bulg.); Penchev, G. Approximation of the legislation of the Republic of Bulgaria with the law of the European Union in the field of protection of the air from pollution. Sofia: Boris Hranov, 1998, pp. 3-5 (in Bulg.); Penchev, G. Legal protection of the air from pollution in the Republic of Bulgaria: current problems. In: Law, politics, administration [online]. Blagoevgrad, 2015, Vol. 2, № 1, pp. 2-6 [viewed 11.05.2016]. ISSN 2367-4601. Available from: http://www.lpajournal.com/wp-content/uploads/2015/02/G.Penchev-full-text.bg_.pdf and quoted there literature (in Bulg.); Naumova, S. General questions of the environmental law. 2nd revised edition. Sofia: BAS-ISL, 2012, pp. 189-191 (in Bulg.); Bozhanov, S. Legislative regulation in the field of the environment. Sofia: Argo Publishing, 2006, pp. 167-169 (in Bulg.).

3 Saving Our Planet. Challenges and Hopes. Nairobi: UNEP, 1992, p. 2.

4 Ibid., pp. 17-19.



as of the ecological legislation. Not accidentally in Art. 191, para. 1 of the Treaty on the Functioning of the EU (TFEU - OJ, C 83, 30.03.2010,) it is explicitly indicated that "the fight with the changes of the climate" is one of the aims of the policy of the EU in the area of the ecology⁵. Simultaneously in Art. 191, para. 2, second sentence of the CFEU, the principles of the ecological policy of the EU are enumerated in a limited way. Simultaneously, they are principles of the ecological legislation, applied respectively to the protection of the quality of the ambient air, i.e.: protection, prevention, prevention of the pollution of the environment at the source, and "the polluter pays"⁶. According to S. Naumova, the policy of protection of the purity of the ambient air has two main aims: a) protection of the health of the population, the plant and animal life, and b) "protection" of its quality, where it is violated, and its improvement in the remaining areas⁷.

At the level of the secondary European environmental law, comparatively big number of legal acts of the EU on protection of the environment from pollution were adopted, which can be detached in the following groups: a) legal

acts with more general importance for the management of the quality of the ambient air; b) legal acts for protection of the ambient air from separate sources of pollution; c) legal acts on protection of the ambient air from pollution with separate kinds of harmful substances and compounds. In the present article the attention will be given to the legal acts included in the first one of these three groups, mainly in view of quantity restrictions. Their examination is however necessitated by the fact that the first convicting decision against the Republic of Bulgaria by the Court of the EU in the area of protection of the environment, pronounced in 2017, was connected with the quality of the ambient air related to the level of the particulate matter⁸.

Legal acts of the secondary law of the EU with more general significance for the management of the quality of the ambient air

In this area there are 2 directives and 4 decisions, as well as one resolution, which does not have binding legal force for the member countries of the EU, might be pointed out. The decisions have organisation-technical character and

5 About EU environmental policy, Penchev, G. Approximation of the Bulgarian with the European Law on the protection of the environment as a whole. Sofia: NIKE-NT-89, 2006, pp. 17-32 and quoted there literature; Naumova S. Op. cit., pp. 23-30; Bozhanov S. Op. cit., pp. 314-317.

6 About the principles of the primary European environmental law under Art. 191, § 2 of the TFEU, Penchev, G. Principles of Bulgarian environmental law. Sofia: Foundation "Citizens of New Age", 2017, pp. 170-184 and quoted there literature (in Bulg.); Bozhanov, S. Op. cit., pp. 314-317.

7 Naumova, S., Op. cit., pp. 189-190.

8 Case No C-488/15 *The Commission of the EU vs. the Republic of Bulgaria* [Decision of the Court from 05.04.2017 connected with Directive 2008/50/EC of the European Parliament and of the Council of 21 May 2008 on ambient air quality and cleaner air for Europe (OJ L 152, 11.06.2008 - into force from 11.06.2008)]. In: EUR-Lex. Access to the law of the European Union [online]. [viewed 07.04.2017]. Available from: http://eur-lex.europa.eu/legal-content/BG/TXT/HTML/?uri=ECLI:ECLI:EU:C:2017:267_1&rid=42 The same with abbreviations, In: Society and Law. Sofia, 2017. No 5, pp. 82-110 (in Bulg.).

due to this fact they will not be examined, but only mentioned. They are: **Commission Decision 2002/159/EC of 18 February 2002 on a common format for the submission of summaries of national fuel quality data (OJ L 53, 23.02.2002)**; Commission Decision 2004/224/EC of 20.02.2004 establishing the requirements for offering information about the plans and programs according to Council Directive 96/62/EC related to the limit values of some pollutants of the atmosphere (OJ L 68, 6.03.2004)⁹; Commission Decision 2004/461/EU of 29.04.2004 establishing the questionnaire for using for the annual report, related to the assessment of the quality of the atmospheric air according to the Directives 96/62/EC and 1999/30/EC of the Council and according to Directives 2000/69/EC and 2002/3/EC of the European Parliament and the Council (OJ L 156, 30.04.2004, as amended) and **Commission Implementing Decision 2011/850/EU of 12 December 2011 laying down rules for Directives 2004/107/EC and 2008/50/EC of the European Parliament and of the Council as regards the reciprocal exchange of information and reporting on ambient air quality (OJ L 335, 17.12.2011)**. The Resolution of the Council from 18.12.1997 related to the Strategy of the Community for encouraging of the common burning and the power (OJ C 4, 8.11.1998) contains recommendations to the member countries of the EC. Below, the attention will be directed to a two directives which have more complex significance for the management of the quality of the ambient air.

The first of them is **Directive 2001/81/EC of the European Parliament and of the Council of 23 October 2001 on national emission ceilings for certain atmospheric pollutants (OJ L 309, 27.11.2001)**. The restriction of the emissions of some atmospheric pollutants is its main target, which leads to staling and eutrofication, as well as the precursors of the ozone, in order to protect the health of the people and the environment against the risks connected with staling, eutrofication of the soil and the quality of ozone in the lower levels of the atmosphere (Art. 1). This is related to all sources of pollution of the ambient air resulting from the human activity on the territory of the member-states and their exclusive economic zone, with the exception of the emissions of the polluters, caused by: a) internal sea traffic; b) airplanes, with the exception of these in landing and flying off; c) on the territory of the outer sea departments of France; d) on the territory of Madeira and the Azure islands in Portugal (Art. 2). The following legal measures for protection of the ambient air from pollution under this directive can be pointed out:

- establishing the obligation of the member states for observing the "ceilings" their national emissions (precisely - the admissible norms at the national level -

note of the author) up to 2010, related to sulphur dioxide (dioxide), nitrogen oxide, volatile organic compounds and ammonia (NH₃), according to annex I to the directive (Art. 4);

- determining the main indicators, connected to the condition of the environment within the framework of the EC, precisely staling, health exposition of the ozone in the lower levels of the atmosphere and development of vegetation at exposition concerning the ozone in the lower levels of the atmosphere (Art. 5);

- establishing the obligation of the member states to regulate in their legislation the adoption of national programs for gradual restriction of the emissions of the pollutants in the ambient air, indicated in Art. 4 and to secure accessibility of the information for the public, including non-governmental ecological organizations (Art. 6).

- establishing the obligation of the states to regulate in their legislation the creating and maintaining of registers of the emissions of pollutants according to Art. 4 and making assessments of the future opportunities in this direction, according to the methodologies as under Annex III of the directive (Art. 7);

- establishing the obligation of these states to send annual reports to the Commission, related to the national registers and assessment of the future opportunities, connected to the emissions of the pollutants according to Art. 4 and related to the national programs according to Art. 6, as well as obligations of the Commission to send the respective national programs to the other member countries (Art. 8);

- establishing the obligation of the Commission to inform the European Parliament and the Council, related to the progress in establishing the borders of the national emissions of polluters according to this directive (Art. 9);

- establishing the obligation of the Commission to make an assessment of implementation of the examined directive in preparing its reports under Art. 9 (Art. 10);

- establishing legal opportunity of the Commission and the member states to cooperate with third countries and international organisations through exchange information and executing scientific-technical investigations with the purpose of restricting the emissions of pollutants - object of the directive (Art. 11).

- establishing the obligation of the Commission to report to the European Parliament and the Council up to the end of 2002 about the opportunities for expanding the scope of the directive, related to the internal sea traffic and the airplanes (Art. 12).

- Establishing legal opportunity for the Commission to be supported in its activity of applying this directive by the Committee, established by Art. 12 of the Directive 96/62/EC¹⁰ (Art. 13);

⁹ Despite the fact that this decision is connected with the abolished Directive 96/62/EC, it is still in force on the grounds of the currently active Directive 2008/50/EC, which will be examined below.

¹⁰ Council Directive 96/62/EC of 27 September 1996 on ambient air quality assessment and management (OJ L 296, 21.11.1996, as amended), which is repealed, with effect of 11.06.2010, with Art. 31, para. 1 of the Directive 2008/50/EC of the European Parliament and of the Council of 21 May 2008 on ambient air quality and cleaner air for Europe (OJ L 152, 11.06.2008), which will be examined below. For more details, related to the Directive

- Establishing the obligation for the member states to settle in their legislation sanctions for violating the requirements of the directive, which should be effective, proportional and withholding (Art. 14);

- establishing the obligation of the states to inform the Commission about the text of the "basic regulations" in their national legislation, connected to the subject of the directive (Art. 15, para. 2).

The examined directive has 3 annexes¹¹. It is transposed in the Bulgarian legislation with the following normative acts: Ordinance № 7 of 21.10.2003 for norms of admissible emissions of volatile organic compounds emitted in the environment, mainly in the ambient air, as a result of the use of solvents in separate installations, adopted by the MEW, the Minister of Economy (MI), the Minister of Territorial Development and Public Works (MTDPW) and the MH (SG, № 96 of 2003, as amended); Ordinance № 10 of 06.10.2003 for norms of admissible emissions (concentrations of exhaust gases) of sulphur dioxide, nitrogen oxides and general dust, emitted in the ambient air by large combustion installations, adopted by the MEW, the MI, the Minister of Energy and Energy Resources, the MTDPW and the MH (SG, № 93 of 2003, as amended); Ordinance № 1 of 27.06.2005 for norms of admissible emissions of harmful substances (pollutants), emitted into the atmosphere by objects and activities with non-mobile sources of emissions, adopted by the MEW, the MI, the MH and the MTDPW (SG, № 64 of 2005, into force since 06.08.2005); Ordinance for reduction of the emissions of volatile organic compounds in separate paints, varnishes and auto-reparatory products, adopted by Decree of the Council of Ministers (CM) № 40 of 23.02.2007 (SG, № 20 of 2007, into force since 06.03.2007, as amended); and Ordinance for norms of admissible emissions of sulphur

dioxide, nitrogen oxides and dust, adopted by Decree of the CM № 354 of 28.12.2012 (SG, № 2 of 2013, into force since 08.01.2013, as amended).

The second of them is **Directive 2008/50/EC of the European Parliament and of the Council of 21 May 2008 on ambient air quality and cleaner air for Europe** (OJ L 152, 11.06.2008)¹². Its main aim is to determine the general methods for appraisal, receiving information for the protection of the quality of the atmosphere (Art. 1). In Art. 2 definitions of a number of legal terms are present, among which ambient air can be marked: "ambient air" shall mean outdoor air in the troposphere, excluding workplaces as defined by Directive 89/654/EEC¹³ where provisions concerning health and safety at work apply and to which members of the public do not have regular access" (item 1); "pollutant" shall mean any substance present in ambient air and likely to have harmful effects on human health and/or the environment as a whole" (item 2); "limit value" shall mean a level fixed on the basis of scientific knowledge, with the aim of avoiding, preventing or reducing harmful effects on human health and/or the environment as a whole, to be attained within a given period and not to be exceeded once attained" (item 5). The following legal measures should be indicated for protection of the ambient air from pollution according to this directive:

- establishing an obligation for the member states to determine their competent national authorities responsible for the implementation of the directive (Art. 3);
- establishing special rules **on the assessment of the quality of the air (Art. 5-11)**¹⁴;
- establishing special rules related to the management of the quality of the ambient air (Art. 12-22)¹⁵;

96/62/EC, see Penchev, G. Approximation of the legislation of the Republic of Bulgaria with the law of the European Union in the field of protection of the air from pollution, pp. 97-100.

11 They are: Annex I. National emission ceilings for SO₂, NO_x, VOC and NH₃, to be attained by 2010; Annex II. Emission ceilings for SO₂, NO_x and VOC (thousand tonnes); Annex III. Methodologies for emission inventories and projections.

12 According to Art. 31, para. 1 of this directive the following legal acts of the EC are repealed, with effect from 11.06.2011: Council Directive 96/62/EC of 27 September 1996 on ambient air quality assessment and management (OJ L 296, 21.11.1996, as amended); Council Directive 1999/30/EC of 22 April 1999 relating to limit values for sulphur dioxide, nitrogen dioxide and oxides of nitrogen, particulate matter and lead in ambient air (OJ L 163, 29.06.1999); Directive 2000/69/EC of the European Parliament and of the Council of 16 November 2000 relating to limit values for benzene and carbon monoxide in ambient air (OJ L 313, 13.12.2000) and Directive 2002/3/EC of the European Parliament and of the Council of 12 February 2002 relating to ozone in ambient air (OJ L 67, 9.03.2002). In addition, under Art. 31, para. 3 the directive, it is repealed with effect from the end of the second calendar year, after the enforcement of the measures for fulfilling of Art. 28, para. 2 of it, Council Decision 97/101/EC of 27 January 1997 establishing a reciprocal exchange of information and data from networks and individual stations measuring ambient air pollution within the Member States (OB L 35, 5.02.1997, as amended).

13 Council Directive 89/654/EEC of 30 November 1989 concerning the minimum safety and health requirements for the workplace (first individual directive within the meaning of Art. 16 (1) of Directive 89/391/EEC (OJ L 393, 30.12.1989, as amended).

14 They could be subdivided into a 2 groups: a) special rules relating to the assessment of the air quality with regard to sulfur dioxide, nitrogen dioxide and oxides of nitrogen, particulates, lead, benzene and carbon monoxide (Art. 5-8), among which: aa) indicating the regime of making this appraisal which is practically connected to the utmost admissible norms of the quality of the ambient air concerning sulphurous dioxide, nitrogen dioxide and nitrogen oxides, particulate matter (PM₁₀ and PM_{2.5}), lead, benzene and carbon oxides, according to application II to the directive (Art. 5); bb,) determining the criteria for this assessment according to annexes III and IV to the same directive (Art. 6); cc) determining the location of the objects for making trials according to annexes III and V to the directive (Art. 7); dd) determining the representative (referent) methods for measuring according to annex VI to the examined directive (Art. 8); b) special rules relating to the assessment of the air quality with regard to ozone (Art. 9-11), among which: aa) determining the criteria for appraisal according to annex VII to the directive (Art. 9); bb) determining the location of the objects for making trial according to annexes VIII-X to the same directive (Art. 10); cc) determining the representative (referent) methods for measurement according to annexes VI and X to the directive (Art. 11).

15 They are related to: a) the specific requirements in the cases when the level of pollution of the ambient air with pollutants - object of the directive

- establishing special rules on the ambient air quality plans (Art. 23 - 25)¹⁶;
- establishing special rules related to the informing and reporting (Art. 26-28)¹⁷;
- establishing of "Ambient Air Quality Committee" with consultative functions to the Commission (Art. 29);
- establishing the obligation for the member states to lay down the rules on penalties applicable to infringements of the national provisions adopted pursuant to this Directive which must be effective, proportionate and dissuasive (Art. 30);
- establishing the obligation to the Commission up to 2013 to re-examine the provisions of this directive, related to the PM_{2.5} and "in appropriateness" to other pollutants - object of the same directive, as well as to prepare a report (to the European Parliament and to the Council - note by the author,) related to the accumulated experience of its implementation (Art. 32);
- establishing the obligation for the member states to communicate the Commission the text of the main provisions of national law which they adopt in the field covered by this directive (art. 33, para. 3).

There are 17 annexes with organisational-technical character to the examined directive¹⁸. It is transposed in the Bulgarian legislation with the following normative acts: Ordinance № 7 of 03.05.1999 for assessment and management of the quality of the ambient air, adopted by the MEW and MH (SG, № 45 of 1999, into force since 01.01.1999) and Ordinance № 12 of 15.07.2010 for norms about sulphur dioxide, nitrogen dioxide,

particulate matter, lead, benzene and carbon monoxide and ozone in the ambient air, adopted by MEW and MH (SG, № 58 of 2010, into force since 30.07.2010, as amended).¹⁹

Conclusion

Finally, the following general conclusions can be drawn as result of the examined legal framework.

First, Directives 2001/81/EC and 2008/50/EC are transposed, comparatively successfully in the Bulgarian legislation, but their implementation requires effective cooperation between scientists and practicing specialists from different areas of science and social practice.

Second, the fact the first convicting decision of the Court of the EU against Bulgaria in the area of protection of the environment is connected precisely with deterioration of the quality of the ambient air must be a reason not only for undertaking additional measures by the competent administration in our country for improving its quality, but also for reflection about the significance of the admissible norms for the state of the ambient air, as a component of the environment, which, under their legal essence, are special kind of legal norms with organisational-technical character (in this case - from the kind of imperative and absolutely determined - note by the author). These norms are important indicator about the favourable state of the environment²⁰ and respectively - guarantee for enforcing the basic right of the Bulgarian citizens to a healthy and favourable environment under Art. 55 of the Constitution of the Republic of Bulgaria.²¹

for the utmost admissible norms which are lower than the established (Art. 12); b) the utmost admissible norms and the alarm thresholds for protection of the human health connected with these pollutants (Art. 13); c) the critical levels according to annex XIII to the examined directive (Art. 14); d) the national targets of decreasing the exposition according to annex XIV to the same directive (Art. 16); e) the requirements towards the zones and agglomerations where the concentrations of ozone are exceeding the purpose values and the long-term targets according to annex VII to the directive (Art. 17); f) the requirements towards the zones and agglomerations where the concentrations of ozone respond to the long-term aims (Art. 18); g) the measures which have to be taken in case of exceeding the information and alarm thresholds according to annex XII to the examined directive (Art. 19); h) the exceeding of the utmost admissible norms for the pollutants - object of the directive which is caused by the winter spreading of sand and salt on the roads (Art. 21); i) prolonging the final terms for achieving and abolishing the obligation to apply the limit values (Art. 22).

16 They are related to: a) the obligation for approval of such plans by the competent authorities of the Member States (Art. 23); b) short-term action plans (Art. 24); c) the transboundary air pollution (Art. 25).

17 They are related to: a) informing the public about air quality and of these plans (Art. 26); b) transmission of information and reporting to the Commission about the air quality and actions for its maintenance (Art. 27); c) measures for execution in the cases of amendments and supplements to this directive (Art. 28).

18 They are: Annex I. Data quality objectives; Annex II. Determination of requirements for assessment of concentrations of sulphur dioxide, nitrogen dioxide and oxides of nitrogen, particulate matter (PM₁₀ and PM_{2.5}), lead, benzene and carbon monoxide in ambient air within a zone or agglomeration; Annex III. Assessment of ambient air quality and location of sampling points for the measurement of sulphur dioxide, nitrogen dioxide and oxides of nitrogen, particulate matter (PM₁₀ and PM_{2.5}), lead, benzene and carbon monoxide in ambient air; Annex IV. Measurements at rural background locations irrespective of concentration; Annex V. Criteria for determining minimum numbers of sampling points for fixed measurement of concentrations of sulphur dioxide, nitrogen dioxide and oxides of nitrogen, particulate matter (PM₁₀ and PM_{2.5}), lead, benzene and carbon monoxide in ambient air; Annex VI. Reference methods for assessment of concentrations of sulphur dioxide, nitrogen dioxide and oxides of nitrogen, particulate matter (PM₁₀ and PM_{2.5}), lead, benzene, carbon monoxide, and ozone; Annex VII. Ozone target values and long-term objectives; Annex VIII. Criteria for classifying and locating sampling points for assessments of ozone concentrations; Annex IX. Criteria for determining the minimum number of sampling points for fixed measurement of concentrations of ozone; Annex X. Measurements for ozone precursor substances; Annex XI. Limit values for the protection of human health; Annex XII. Information and alert thresholds; Annex XIII. Critical levels for the protection of vegetation; Annex XIV. National exposure reduction target, target value and target value for PM_{2.5}; Annex XV. Information to be included in the local, regional or national air quality plans for improvement in ambient air quality; Annex XVI. Public information; Annex XVII. Correlation table.

19 SG, № 58 of 2008 - in force since 30 July 2010, as amended.

20 According to the Russian scientists, lawyer and ecologist M. Brinchuk, the favourable environment is "the most important category of law". He has in mind the most important category of the environmental law. See Brinchuk, M. The Favourable Environment - the Most Important Category of Law. - Journal of the Russian Law. Moscow, 2008, No 9, pp. 37-52 (in Russ.).

21 SG, № 56 of 1991, as amended.